

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Γ.Κ.Α.Ε.Θ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΤΤΙΣΟΝΗ

Φ. 19893

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1930

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ

ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΟΡΥΦΩΝ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 5, 1930, σ. 3.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1930

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ

ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΟΡΥΦΩΝ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Βιβλ. Εισ. 93945

Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 5, 1930, σ. 3.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. — Σημερινὰ ὀνόματα κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, ἐπὶ κ. Γεωργίου Σωτηριάδου.

Τὸ 1923 ἐδημοσιεύθη ἡ πολλοῦ λόγου ἀξία ἱστορικὴ καὶ γεωγραφικὴ «μονογραφία περὶ τοῦ ὄρους Ὀλύμπου» ὑπὸ τοῦ κ. Marcel Kurz, μέλους τῆς τότε Ἑλβετικῆς παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει ἀποστολῆς. Ὁ συγγραφεὺς δίδει ἐρμηνείας περὶ τινων ὀνομάτων κορυφῶν τοῦ θείου βουνοῦ, εἰς τὰς ὁποίας συνάπτω τὰς ἀκολούθους παρατηρήσεις.

Τὸν συσχετισμὸν τοῦ ὀνόματος Σκολιό τῆς κορυφῆς τῆς ἐχούσης ὕψος μ. 2905,45 πρὸς τὴν λέξιν σκόπελος εὐλόγως αὐτὸς ὁ ἴδιος καταδικάζει, διότι φωνητικῶς δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ τοιαύτη μεταβολή. Ἄλλ' οὔτε καὶ εἰς τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν, ὡς θέλουσιν ἄλλοι, πρὸς ἐξήγησιν αὐτῆς ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τάχα κατὰ τὴν προφορὰν (πλὴν τοῦ τόνου ὅμως!) πρὸς τὸ ταῦτοσήμαντον scoglio, καὶ ἀναμφισβητήτως πρόκειται περὶ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως σχολεῖον, ἣτις ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ ἐκφράζεται οὕτως: σκολιό. Ἐπειδὴ δὲ ἄπορον φαίνεται πῶς ἡδύνατο νὰ προσκολληθῆ εἰς ὑψηλοτάτην ὄρος κορυφὴν τοιοῦτον ὄνομα, παρατηρῶ τὸ ἐξῆς. Ἐν παλαιοτέροις καιροῖς οἱ κάτοικοι τοῦ πλησίον τῆς Ἐλασσῶνος χωρίου Βερτικοῦσα συνήθιζαν κατ' ἔτος διαρκούντος τοῦ θέρους νὰ μεταβαίνωσι πανοικεῖ εἰς τὰ ὑψηλὰ πλάγια καὶ τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν. Ἐκεῖ τὸ σχολεῖον θερινὰς διακοπὰς δὲν ἐγνώριζε καὶ ἐξηκολούθει τὴν λειτουργίαν του. Οὕτω παρέμεινε καὶ εἰς τὰ ὕψη, ἐκ τοῦ χωρίου μεταφερθεῖσα, ἡ ὀνομασία του. Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ θέρος μόνον κατοικουμένου τόπου δὲν ἔλειπε καὶ τὸ «καφενεῖον», εἶναι πολὺ εὐνόητον. Ἐκ τούτου ἄρα καὶ ἡ παρακειμένη εἰς τὸ Σχολεῖον ἢ Σκολιό (σκολεῖο) τοπωνυμία.

Ἡ ὑψίστη κορυφή τοῦ Ὀλύμπου μέτρων 2985 γράφεται ὑπὸ τοῦ Marcel Kurz «Mitka» καὶ ἐξηγεῖται ὡς σλαυικὸν ὄνομα. Τοῦτο δὲν ἀληθεύει. Ἡ λέξις εἶναι ἑλληνικὴ, γνωστὴ καὶ ἐξ ἄλλων τόπων καὶ προφερομένη Μύτ' κας, τουτέστι Μύτικας, παρὰ τὸ μύτη (παράβαλε καὶ «μύτη τοῦ μαχαιριοῦ»), ἀκριβῶς ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ γερμανικὸν Horn, προκειμένου περὶ ὕξειων κορυφῶν ὀρέων. Καὶ ἡ δευτέρα κατὰ τὸ ὕψος

κορυφή φέρει ελληνικόν ὄνομα: τὸ Στεφάνι, ἤτοι στέμμα, κορώνα, ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ σχήματος λαβοῦσα αὐτό. Ἐκ πραγματικοῦ ἢ παρομοίου κατὰ τι ἀπατηλοῦ σχήματος ἐξηγοῦνται καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Kurz ἀναφερόμενα τουρκικὰ ὀνόματα «Odâs», Σαράϊ, τὰ ὅποια δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναχθῶσιν εἰς «νεωτέρους συνοικισμούς τῶν τόπων», καθὼς μνημονεύει ὁ συγγραφεύς. Ἡ τρίτη ἐκ τῶν ὑψίστων κορυφῶν εἶναι τὸ Σκολιό. Καὶ αἱ τρεῖς δὲ ὁμοῦ ὀνομάζονται εἰς τὸ βλαχόφωνον χωρίον τοῦ Ὀλύμπου Κοκκινοπλὸ μὲ ἑλληνικὸν ὡσαύτως μόνον ὄνομα: Τὰ τρία βράχη.

Καὶ ὁ Κοκκινοπλὸς ὅμως οὗτος δύσκολα δύναται νὰ θεωρηθῆ ὀνομασθεὶς ἐκ τοῦ «Κόκκινου (ἐρυθροποῦ) πηλοῦ», ὡς θέλει ὁ Kurz. Καὶ ἴσως δίκαιον ἔχουν μᾶλλον οἱ γέροντες βόσκοι οἱ ἀποδίδοντες αὐτό εἰς παλαιὸν Κλέφτην ἢ Ἀρματωλὸν ὀνοματι Κόκκινον. Ὁ Ὀλύμπος ὑμνήθη ὑπὸ τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων ὡς γνωστὸν ὡς ἐνδιαίτημα κλεφτῶν («κάθε κλαρὶ καὶ κλέφτης»).

Σήμερον εἰς τὸ Στεφάνι ἔδωκαν οἱ Ἑλβετοὶ ἐρευνηταὶ τὸ ὄνομα: Θρόνος τοῦ Διός. Εἶναι ὠραῖον τὸ ὄνομα καὶ κατὰλληλον διὰ τὴν κορυφὴν ταύτην. Ἄσχημο δὲν εἶναι καὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν κληθὲν «Λιβάδι τῶν θεῶν», ὅπερ εἶναι ἐκτεταμένον «Ἴσωμα» ὑπὸ τὴν κωνοειδῆ κορυφὴν τοῦ «Προφήτ' Ἡλία» (ἢ Αἰ-Ἡλιά). Πρέπει μόνον νὰ παρατηρήσω ὅτι τὴν λέξιν Ἴσώματα ἔχουσα εἰς τὸν Ὀλύμπου προφερομένην καὶ Ἴσκιώματα (ἴσκιος ἐκ τοῦ σκιά). Αἱ δὲ κορυφαὶ τῶν ὄρέων ἀφήνουν ὄντως πολλαχοῦ τόπους ἀνηλίους (βορνάδια ἄλλως λεγόμενα, π. χ. ἐν Μελενίκῳ τῆς Μακεδονίας, νῦν τῆς Βουλγαρίας), οἱ ὅποιοι ὀρθῶς δύνανται ν' ἀποκαλῶνται καὶ Ἴσκιώματα, ἅτε σκιαζόμενοι ὑπὸ τῶν ὑπερκαιμένων ὑψηλῶν πυραμίδων τῶν ὄρέων. Εἰς τὰ πλάγια ὅμως εὐλόγως ἐφαρμόζεται καὶ τὸ Ἴσωμα πολλάκις ὅπως καὶ τὸ Ἴσκιωμα.

Ἀντιθέτως τὸ ὑπὸ Kurz ὡς «Προήλιο» ἀναφερόμενον εἶναι ἐξάπαντος μόνον «Προσήλιο», ὡς ἡλικκὸν αὐτὸ (πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον) καὶ ὄχι σκιερὸν. Προήλιο, ὡς σύνθετον ἐκ τῆς προθέσεως πρὸ καὶ τοῦ ἥλιος, (πρὸ τοῦ ἡλίου δῆθεν!), δὲν θὰ εἶχε κανένα νόημα.

Καὶ περὶ τοῦ Kalaja (Καλάγια) ἐρωτᾷ ὁ Kurz πῶς ἐδόθη εἰς τὴν ἐκτεταμένην βραχώδη πλαγιάν (κλιτύν). Ἄλλ' ἢ λέξεις εἶναι ἡ τουρκικῆς προελεύσεως κοινὴ παρ' ἡμῶν «Καλάϊ» σημαίνουσα τὸν κασσιτέρον καὶ εἶναι φανερόν πῶς αὐτὴ ἐδόθη εἰς δύο θέσεις, καθόσον γνωρίζω, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ὀλύμπου. Τὰ βραχώδη, πλακόστρωτα οὕτως εἶπεῖν, πλάγια τοῦ ἔρους εἰς αὐτὰς λάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν ὑπὸ τὸν ἥλιον ὡς κασσιτέρου πλάγιες.

Καὶ τὸ Sounari ἢ Snari τοῦ Kurz μένει ἀνερμήνευτον ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Ὅταν γραφῆ ὅμως, ὅπως προφέρεται, ἐννοεῖ κανεὶς ὅτι εἶναι τὸ ἑλληνικὸν Ζουνάρι ἢ Ζινάρι, τουτέστι Ζώνη. Βλαχικὸν ἄρα δὲν εἶναι τὸ ὄνομα, ὡς θέλει ὁ Kurz, παράγων αὐτὸ παρὰ τὸ soun τὸ σημαίνον, λέγει, κωδωνίσκον, κουδοῦν.

Θ' αναφέρω ακόμη ἐν ὄνομα μνείας ἄξιον ἐκ τῶν τοιούτων φαινομενικῶς μόνον
δυσεξηγήτων ἢ μὴ ὀρθῶς ἐξηγουμένων. Εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ὑπὸ τὸν Ὀλυμπον
χωρίου Λιτοχώρου τῆς Πιερικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους. Ὅτι ἡ Λητώ, ἡ μητέρα τοῦ
Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος ἀνεμίχθη εἰς τὴν βάπτισίν του, πρέπει νὰ θεωρηθῇ
ὡς ἀποτυχημένη ἐπινόησις λογίων ἐξηγητῶν, ἀγνοῶ τίνων. Οὔτε ἐκ τοῦ λῦω, λυτός
δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, ὡς προτείνει ὁ Kutz. Ὡς γράφεται σήμερον, Λιτόχωρον, θὰ
ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς Λιθόχωρον, λέγεται δὲ καὶ Λιτοχώρι τὸ Λιτόχωρον,
ὥστε θὰ προσήγγιζε κατὰ τὸν τύπον οὕτω περισσώτερον πρὸς ἄλλο ὑπάρχον ἐν
Ἑλλάδι. Πετροχώρι (π. χ. ἐν Αἰτωλίᾳ εἰς πετρώδη θέσιν τοῦ Θέρμου). Ἦκουσα δὲ
καὶ προφερόμενον τὸ Λιτόχωρον ὡς Λιθόχωρον, δὲν εἶμαι ὅμως βέβαιος ἂν δὲν εἶναι
καὶ τοῦτο σύγκρισις μᾶλλον τοῦ ἀληθεστέρου ἴσως Λιτόχωρον. Ἡ θέσις πάντως ἔχει
στενὴν σχέσιν πρὸς «λίθους», διότι εἶναι πετρωδεστάτη ὅλη καὶ στηρίζεται εἰς ὑπερ-
ψήλους βράχους, σχηματίζοντας τὴν στενὴν, ὡς τεραστίαν λιθίνην πύλην, ἐξοδὸν τῆς
μακροτάτης καὶ βαθυτάτης φάραγγος, ἐξ ἧς ἐξέρχεται τὸ νῦν χαρακτηριστικώτατα
διὰ τὴν θέσιν ἀποκαλούμενον Βύθος (ἤτοι βυθός, ἄβυσσος) ποτάμιον, ὁ ἀρχαῖος Ἐνι-
πεὺς ποταμός. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα χρῆζονται καὶ ἄλλης μελέτης, διότι αἱ λέξεις ἕνεκα
μικρὸν τι παρηλλαγμένης προφορᾶς γράμματος δύναται καὶ νὰ μᾶς ἀπατώσι, εὐρί-
σκουσαι καὶ ἄλλην ἐξήγησιν, τὴν ὁποίαν δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν σήμερον
ἢ ὑποπτεύσωμεν.

A.Π.Θ.

